

Nr 155.

Av herr **Norman m. fl.**, om anslag till allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor.

Under en följd av år har riksdagen beviljat anslag till allmänna fortbildningskurser för lärare vid rikets folk- och småskolor. Sålunda anslagos vid 1921 års riksdag 75,000 kronor till detta ändamål. 1922—1925 indrogs anslaget av statsfinansiella skäl. Med anledning av motion vid 1925 års riksdag uttalade riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t, att enligt dess mening dessa kurser fyllde en så betydelsefull uppgift, att deras återupptagande snarast möjligt borde ske, och uttalade den förhoppningen att Kungl. Maj:t skulle finna utväg att i statsverksregleringen, som förelades 1926 års riksdag, inrymma nödiga medel för ändamålet. Då Kungl. Maj:t ej gjorde något äskande till detta ändamål till 1926 års riksdag framställdes önskemålet ännu en gång i motion, som av riksdagen bifölls med en mindre sänkning av det begärda beloppet.

Riksdagen yttrade i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 maj 1926: »Enligt riksdagens mening fylla dessa kurser en så betydelsefull uppgift, att deras fortsatta uppskjutande icke är tillrådligt och i längden kan verka hinderligt för lärarnas frivilliga fortsatta utbildning.» — »Riksdagen tillmäter dessa kurser en synnerlig stor betydelse och har beslutat anvisa medel för ändamålet. I fråga om anslagsbeloppet anser riksdagen, att detsamma bör av statsfinansiella skäl för närvarande begränsas till 60,000 kronor.» Detta belopp anvisades sedan till och med budgetåret 1931/1932. I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag var beloppet uteslutet av statsfinansiella skäl. Departementschefen förklarade då, att han under normala förhållanden skulle utan tvekan ha förordat detta och andra extra anslag, som han nu nödgades föreslå utgå under förhoppning att åtgärden endast vore av tillfällig beskaffenhet.

I sina petita om anslagsbehovet för budgetåret 1936/1937 hemställde skolöverstyrelsen om ett återupptagande av anslag till dessa fortbildningskurser, varav behovet allttjämt gjorde sig starkt gällande. Till följd av det förbättrade budgetära läget möjliggjordes i fjolårets statsverksproposition en återgång i stor utsträckning från krisårens restriktioner beträffande olika anslag icke minst under åttonde huvudtiteln. Departementschefen tog dock ej något initiativ rörande nu ifrågavarande anslag. Frågan underställdes då riksdagens prövning genom motioner i båda kamrarna. I anslutning till skolöverstyrelsens motivering hemställdes om ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor för dylika kurser. Statsutskottet avstyrkte visserligen motionerna

men ställde sig i princip välvilligt. Utskottet yttrade: »Utskottet vill icke förneka, att det ändamål för vilket i här förevarande motioner anslag begärts är av betydelse för arbetet vid folk- och småskolorna på grund av de impulser, varav dessa skolors lärare genom deltagande i dylika kurser kunna bliva delaktiga. Utskottet håller emellertid före, att ett förslag om återupptagande av dessa kurser närmast torde få ankomma på Kungl. Maj:t.»

Samtidigt hänvisade utskottet till sitt yttrande i anledning av departementschefens hemställan om ett anslag av 6,000 kronor till två kurser i sexualhygien för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, vilka kurser enligt departementschefens mening skulle stå öppna även för lärare inom folkundervisningen. Riksdagen beviljade detta anslag, och vi ha oss bekant att även folkskolans lärare begagnade denna möjlighet till fortsatt utbildning. Även på annat sätt ha dessa lärare under det sistförflutna året visat sitt intresse för saken. Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskol-läraryörening anordnade i fjol fyra fortbildningskurser: tre i arbetsskoleprincipens tillämpning vid undervisningen och en teckningskurs syftande till att utom formell färdighet ge deltagarna träning i att sätta teckningsundervisningen i samband med skolans övriga undervisning. Vid denna kurs förekom även fyra föreläsningar i skolhygien. Som exempel på arbetsplanen för de tre förstnämnda kurserna kan tjäna följande utdrag ur redogörelsen för en av dem: »Vid kursen förekom bl. a. följande: Redogörelse för arbetsskoleteknik, individuellt arbetssätt och friare arbetsformer företrädesvis i ämnena geografi, naturkunnighet och historia och dessa ämnens anknytning till hembygden. Föredrag och överläggningar om olika riktningar inom arbetspedagogiken, om Jenaplanen, om självverksamhet i skolan, om studiematerialet vid folkskolans undervisning, om koncentration i skolarbetet, om skolsalars inredning och möblering, om biblioteket och dess plats i skolans arbete m. m. Studieutflykter och i samband med dem överläggning och övningar i undervisningsutflykters planläggning, anordnande och det insamlade materialets bearbetning.»

Kurserna omfattade tillsammans 37 dagar med fem à sex lektionstimmar pr dag. Deltagareantalet utgjorde 254 och anordnarens kostnader uppgick till 4,990 kronor 24 öre, varav 3,000 kronor erhållits i anslag från Sällskapet för folkundervisningens befrämjande. Deltagarna fingo själva ikläda sig alla kostnader för resor och uppehälle. Kursledare och lärare vid de olika kurserna ha vitsordat deltagarnas stora intresse och arbetsiver samt uttalat sin tillfredsställelse med de resultat, som av deltagarna uppnåtts. Att intresset i allmänhet för kurser av detta slag är stort, framgår också därav, att det varje år föreligger ett flertal ansökningar om kurser, vilka dock centralstyrelsen av ekonomiska skäl nödgas avslå.

Skolöverstyrelsen har i sina petita till årets statsverksproposition understrukit behovet av dessa fortbildningskurser, i vilka överstyrelsen ser ett verksamt medel för vidmakthållande av lärarnas pedagogiska intresse och skicklighet, och hemställt om ett anslag av 39,000 kronor. Utöver ett liknande anslag som i fjol till två kurser i sexualundervisning och sexualhygien

för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter har likväl icke i årets statsverksproposition upptagits något anslag till ifrågavarande kurser.

Vidhållande vår uppfattning att upprätthållandet av denna kursverksamhet i första hand måste vara ett statsintresse, enär intresset från deltagarnas sida är uteslutande ideellt motiverat, hemställa vi i anslutning till skolöverstyrelsens förslag,

att riksdagen måtte för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 39,000 kronor till allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor Kungl. Maj:t kan finna för gott föreskriva.

Stockholm den 24 januari 1937.

David Norman.

Karl Sandegård.

Ruben Wagnsson.

